

חינוך לחיים

ראש השנה

סבתי ע"ה שהיא רציית שלה בה' תשרי היתה מרבה לספר את נס הצלתה בנהר הדנובה שכידוע שני רציפי אבן היו, משני צידי הנהר, בגובה של כ- 3-4 מטרים. אנשי צלב החץ היו מעמידים יהודים על רציפים אלו, כשפניהם אל המים, והיו יורים בגבם. גופות הנרצחים נפלו אל המים ונספחו בזרם. אך סבתי ע"ה שהיתה צעירה קפצה למים לפני שירו בה ושחתה ושחתה בכל כוחותיה וכך נצלה.

כידוע על רציף הדנובה מוצבת כיום אנדרטה לזכר הנרצחים. אנדרטה זו מורכבת מ-60 זוגות נעליים שעשויים מברזל ופרושים לאורך כארבעים מטרים על רציף הדנובה.

ר' פסח קראהן שעשה סיורים עם קבוצות למקום זה, כשראה את זה לראשונה הזדעזע עד עמקי נשמתו, וכשבקשו ממנו לדבר תקופה לאחר מכן, סיפר הרב בדרשתו שבזמן תפילת שחרית של ראש השנה הוא חווה חוויה מיוחדת, ש"בתום התפילה כשהגענו לשלב שבו הכוהנים עולים על יד ארון הקודש ומברכים את העם, אנו נוהגים לכסות את פנינו בטלית, כך שלא נראה את הכוהנים, כפי שהיה בבית המקדש, אך כאשר הרמתי את הטלית מעל ראשי, ראיתי מולי נעליים ונעליים... היו שם נעליים של אנשים זקנים, נעליים של צעירים ונעליים קטנות של ילדים, מסודרות זו אחר זו... שאלתי את עצמי: מה ההבדל בין הנעליים הללו, שאני רואה פה לפני לבין הנעליים שראיתי על גדות הדנובה???

והתשובה הייתה פשוטה: הנעליים הללו, שעומדות פה לפני – עוד רגע קט יכנסו לתוכם אנשים חיים, שילכו ויתפתחו ויגדלו... אך הנעליים שעל גדות הדנובה תישארנה ריקות לתמיד!!!

התפקיד שלנו הוא למלא את "הנעליים" הללו, ולקום ולהתקדם, לא "להיתקע" בחיים, לא לוותר!!! המיוחד בנו זה הרצון לתקן את המעוות, את העבר הקלוקל – בשאיפה לשוב בתשובה, בכמיהה לפתוח דף חדש.

זהו מהותו של ראש השנה – לכל אחד ניתנת ההזדמנות לפתוח דף חדש, בפשפוש במעשינו נעסוק בשאר עשרת ימי התשובה, אז נחטט במעשינו בעבר ונתוודה עליהם, אך בראש השנה – התשובה שאנו עושים זה ההחלטה להתחלה חדשה!! כי יום זה הוא "תחילת מעשיך, זיכרון ליום ראשון"

"כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" בתורתנו ידוע שגם הצדיק עלול לטעות, אך הייחודיות שלנו שאנו יודעים גם איך לתקן, והרצון לתקן את כישלונות העבר, בשאיפה לשוב ל"מקורות" במטרה להשתנות ולפתוח דף חדש.

מסופר על מורה טירון אחד, שנקרא ללמד לראשונה בכיתה של מופרעים צעירים... הוא פסע לכיתה בחשש כבד, ובהכנסו נתקל בשפת הדלת ונפל אפיים ארצה. צחוק פרוע וקריאות גנאי פרצו מפיות החניכים, לאחר זמן עמד המורה על רגליו ואמר להם בביטחון:

"זה קורה שנופלים. השאלה היא – האם יודעים איך לקום??... זה היה שיעורנו הראשון!!!"

דממה השתררה, ולפתע פרצו במחיאות כפיים, כי התלמידים תפסו את המסר...

"כי שבע יפול צדיק וקם" ההדגשה היא בקימה!!! נכון, אף הצדיק עלול ליפול, ולא פעם אחת בלבד אלא שבע פעמים, אך למרות זאת הוא שונה מאחרים. הוא קם, מנער מעליו את אבק הדרכים, ממשיך לצעוד במעלה ההר, ובמשנה מרץ הוא משתדל שוב ושוב לעלות ולהשיג הישגים.

כי התורה מלמדת כעיקרון גורף את האפשרות לכל אדם לחזור בתשובה על חטאיו ולתקנם, ולא רק שניתנת האפשרות אלא אנו בטוחים שכך עשה כמו שאומרת הגמ' בברכות "אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה בלילה – אל תהרהר אחריו ביום, שמא עשה תשובה" והגמ' מסבירה שאין זה "שמא" אלא "ודאי עשה תשובה" שסביר להניח שעשה תשובה. כולנו טועים ונכשלים – השאלה מה אנו עושים אחר כך...

פעם בא יהודי לרבו, וסיפר בלב שבור שכמה שהוא מתאמץ – מבוסס הוא בבוא, מוציא רגל אחת, והשניה שוקעת... אמר לו רבו: היטבית להגדיר את מצבך. אתה שקוע בביצה, ומתבוסס בה. אבל ידוע תדע: אם תיכנע, ותשב במקומך, תישאר בה לכוד. אבל אם תמשיך ללכת, הרי כל צעד מקרב אותך אל סופה...!!!

פעם יצא הרבי מהוסיטין זצ"ל מחדרו במפתיע ומצא את הגבאים משחקים... בדמקה... ושהיו קצת נבוכים... שאלם ברוך: הידעתם אתם את כללי המשחק? הסכיתו ושמעו: מותר ללכת רק קדימה!! ורק משבצת אחת בכל פעם... ורק כשמגיעים למעלה מותר ללכת בכל הכיוונים וכמה שרוצים"

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שנזכה להכתב ולהחתם בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ולשלום מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא, פרנסה טובה וכלכלה, למלא אסמינו שבע ברוח ובגשם בנקל וברוח וכל טוב סלה.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

חינוך לחיים

פרשת האזינו

"שאל אביך ויגדך – זקניך ויאמרו לך" בפשטות מפרשים את הפס' כי הרוצה לדעת כיצד עליו לנהוג במקרים מסופקים, אז הדרך היא "שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך" תשאל את אבותיך כיצד נהגו דורות קודמים, ו"צאי לך בעקבי הצאן" תראה איך שנהגו אבותיך וגדולי אומתך. וכמפורש במדרש על הפס' בשמות ג' "לך ואספת את זקני ישראל" לעולם זקנים מעמידים את ישראל. וכן הוא אומר "וכל ישראל וזקניו ושוטריו ושופטיו עומדים מזה ומזה לארון", אימתי ישראל עומדים? כשיש להם זקנים. כשהיה בית המקדש קיים – היו שואלים בזקנים, שנא' "שאל אביך ויגדך וכו' שכל מי שנוטל עצה מן הזקנים – אינו נכשל. וכן נאמ' "ואל תבוז כי זקנה אמך" כי עליה עברו כמה דברים ועל כן היא יודעת לתת עצה נכונה. ועל כן אמרו חז"ל בערכין י"ט "סבתא בביתא – סימא טבא בביתה" פירוש כשסבתא בבית – נמצאת מרגלית טובה בבית.

כת' בקהלת "האלוקים עשה את האדם ישר והמה ביקשו חשבונות רבים" וכשם שכל יהודי מתחילת בריאתו נברא ישר אלא שבהמשך קיומו מקלקל ומתעקם אחר יצרו – כך גם בבניין כלל ישראל. הקב"ה בראם ישר להיותם "דור דעה" ובהמשך הזמן התקלקלו וירדו מדרגתם כנא' "דור עיקש ופתלתול" ופירש רש"י "עקום ומקולקל". לכן עלינו לחקות כמה שיותר את מעשי האבות, התנהגותם, שפת דיבורם ולבושם, ולא לחשוב כאילו אנו חכמים יותר מדור דעה... דור מקבלי התורה, יש יותר ירידת הדורות, לכן חובה עלינו להתדבק כמה שיותר למעשי אבות" (וכמו שאומרים הדרשנים שאם פעם היה "ירידת הדורות" היום יש "נחיתת הדורות" ומעין זה כתב ה"חפץ חיים" "שהדת הולך ומתמוטט מדי יום ביום, ומה שמלפנים ירד בעשר שנים, היום מתמוטט בחצי שנה")

לכן גם מובן שאצל היהודים נקראים תמיד על שם האבות כמו "ר' נחמן בר יצחק" ואילו אצל הגויים הישמעאלים נקראים בשם בניהם הבכור כמו "אבו יוסוף" ומוכח שרוצים להתרחק מן המקורות ולהתקרב לדורות ה"מתחדשים" לכן נקראים על שם בנם.

הרב שך בהספדו על הקה"י דיבר על פס' זה שמדוע נאמר "זקנים" ולא "חכמים"? והסביר שתורתנו נבדלת משאר חכמות, כי התורה מבוססת ומסורה לנו איש מפי איש עד משה רבינו מקבל התורה ששמע מפי הקב"ה והוא הנחיל ומסרה ליהושע וכך מדור לדור נמסרת התורה בכל אמיתותה, מה שאין כן בשאר החכמות שמשנתות כל הזמן ומתעדכנות מעת לעת. לכן אמר "זקניך" כי בתורה אין להוסיף אלא היא רק מסורת מהזקנים ו – "זאת התורה לא תהיה מוחלפת"

בשעה שר' שניאור קוטלר זצ"ל ישב שבעה על בנו שאלו מדוע בן על אביו מתאבל י"ב חודש ואילו אב על בנו רק חודש והלא אדרבה אהבת האב על הבן גדולה מאהבת הבן על האב (סוטה מ"ט)? הסביר ר' יצחק הוטנר זצ"ל שהאב מתאבל על בנו הוא רק על עצם העדרותו וסילוקו מן העולם, אמנם אבילות הבן על האב אינה רק על עצם הסתלקותו אלא גם על מה שהאב היה שייך יותר לדורות הקודמים, והיה קשור יותר למעלת האבות, ובסילוקו יורדים אנו דור נוסף, וזוהי אבילות כפולה ומכופלת שיש להתאבל עליה הרבה יותר.

מסופר שנכדת ה"חפץ חיים" הלכה ללמוד באוניברסיטה, פעם באה אליו וראתה אותו עדיין יושב בחדרו הפשוט, היא שאלה אותו "סבא, עד מתי אתם נשארים מיושנים, צא בחוץ וראה איך שהעולם מתקדם" השיב לה ה"חפץ חיים" הם – אותם הטכנאים בוראים "עולם", אבל אנחנו בוראים "אדם"... העולם משקיעים לקדם את "העולם" כביכול, הם עושים "פלאפון חכם" אבל "האדם נהיה טיפש". בונים ומעצימים את המחשב, אבל האדם אומר "ל"מח" – "שב" ואל תעבוד. ולכן גם הדורות הקודמים שהיו חכמים פי אלף מאיתנו והבינו בכל מיני צמחים מה טוב, ולפי תכונת השמים ידעו מה השעה ומתי הנץ החמה וכד' ואעפ"כ לא ראו לנכון לעשות את כל ההמצאות האלו, משום שהבינו שאין בהם תועלת ממש רק חסרון ב"צורת האדם" ואומנם עשו הכל בידיים ובעבודה פיזית קשה, הספיקו יותר ממה שאנו מספיקים לעשות לאחר כל הטכנולוגיות החדשות והאוכל האינסטנט והמהיר כי "אין לי זמן לנשום..." וכתב "החפץ חיים" בספרו שם עולם שכל ההמצאות שנעשו בשמנים האחרונים, אדרבה היא מכח קטנות דרגתינו.

לכן נזכור תמיד לשאול מהי "דעת תורה" ולהתייעץ עם הורינו ומורי דרכנו.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com